

Oblaki dima na gornji sliki so iz japonskih bombnih letal, ki so bili izstreljeni v morje z ameriške bojne ladje pri Guadalcanalu na Pacifiku.

Jasen sporazum med zavezničkimi nujno potreben

NEVOLJA V ČUNKINGU. — PODPREDSEDNIK WALLACE PREDLAGA NACRT ZA TRAJEN MIR. — DE GAULLE ŽELI VEC JAMSTVA. — KAKŠNA NAJ BO VLOGA SOV. UNIJE?

Med zavezničkimi bo treba le- Willkiev, izjavil, da ni pred- tos več zavezništva kot ga je sednik kraljeve vlade zato, da bilo, zato, da bo tudi mir za- bi igral vlogo likvidatorja imperija Velike Britanije. Vladni čunkingu take nedolocene iz- jave niso bile všeč, se bolj pa je Ciang Kaišek hudoval, ker mu ni ujelo prepričati Churchilla, da bo za zavezničke dobre, ako zavzame v Indiji bolj pravno politiko.

Zlorabljenje nesoglasja

Tega in slične nesporazume in nesoglasja, ki jih je v svojih kritikah oglašal posebno Wendell Willkie, propaganda v Berlinu in Tokiu spremeno uporabila.

Pred par dnevi je radio iz Berlina, kakor poroča Associated Press, poudarjal, da je Kitajsko najboljše, "ako se spoprijazni s svojo 'prijetljivostjo' Japonsko in sklene z njo". Češ, ako Kitajska ostane v zavezništvu z Zed. državami in Anglijo, in če slednje zmagajo, bo (Kitajska) potisnjena spet v koš zapadnega (evropskega-ameriškega) imperializma. A v zvezi z Japonsko pa je ji obeta sijajna bodočnost.

V enakem tonu deluje med Kitajsko japonska propaganda. Nedvomno meša glavo mnogim ljudem, ker je hujskati in zavajati lažljive kakor pa jih držati v razsodnosti.

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Nikomur ni skrito, da je kitajska vlada z nami včasi jako nevoljna. V vojni je že kakih šest let, med tem pa leti čisto sama. Zapadne velesile so ji obljubljale pomoč v materijalu, in res ga je nekaj mesecev veliko dobila. A med tem je Francija padla v Hitlerjevo žrelo in francoska Indokina, preko katere se je Kitajsko največ zalagal z muncijo in živili, se je podala japonskeemu vplivu.

Pomoč s te strani je bila za Kitajsko končana.

Ostala je za pošiljanje še Burma in cesta njenega imena. To so vzeli Japonci kmalu potem, ko so udarili na ameriške, angleške in nizozemske posesti v Aziji. Sedaj je Kitajska za dovoz potrebič v velikem odrezana od sveta. Ko je bil v glavnem mestu bojujoče se Kitajcke, v Čunkingu, Wendell Willkie, se mu je Ciang Kaišek na diplomatski način potožil, da je Kitajska zapovzdavnjena, da dobi premalo podpore, in da ji ni še nič zagotovljeno, če jo bodo zapadne velesile po zmagi smatrali za napolknoljajno državo, ali pa sebi enakopravnim. Kitajska hoče enakopravnost. Zedinjene države so se že izjavile, da se odpovedo svojim takozvanim ekstrateritorialnim privilegijem na Kitajskem, in slično je storila Anglija, toda manj odločno. In vendar tega je Churchill v onih dneh, indirektno v odgovor

na vso v vojni, bo vsakdo občutil v tem letu še znaten bolj kakor v lanskem. S 1. januarjem se odračuna od vseke voste, ki jo kdo prejme za plačo, pet odstotkov. Sicer mnogi, ki se pečajo z davčnimi zadavami, vprašujejo, čemu se ne bi kongres in vlada odločila za določen, trajnejši davčni sistem, namesto da se ga spreminja vsakega pol leta ali pa še hitrejše, toda vsakdo ve, da bodo davki višji in višji, in še vseeno nezadostni za kritike vojnih izdatkov. Te obveznosti zvezne vlade bo treba plač-

Polemika radi Otona in očitki na prepire med Hrvati in Srbi

Dnevnik Chicago Sun je priobčil precej dopisov radi Otona Habsburškega in Stimsonovega pisma, s katerim se je Oto dramatiziral v svojih ambicijah postati cesar na dunajskem dvoru. Slične polemike se vrše tudi v mnogih drugih listih, a v tem slučaju omenjamamo le enega.

Neki dopisnik se zgraža v njemu na Srbe, ki v svojih protestih proti Otonovim ambicijam prete "z vojno proti Avstrijem, ki podpirajo nadvojvodo Otona." In to pretjno tolmači tako, kot da Srbi grože s sabotažo, če se Avstriči z Otonom organizirajo v avstrijsko legijo pod okriljem ameriškega poveljstva.

Smešno! A te vrste dopisi vendar razkriva dejstvo, da ima Oton propagandiste v vseh mestih.

Neki drugi depisnik polemizira zaradi članka Save Kosanovića, ki ga je imel proti Otonu in očita Jugoslovani, da splah niso zreli za samovlado. "Skuhali so si toliko godljivo in se omrežili v zmedo, da naj bi se najprvo sami izmotali iz nje, predno bi Avstričem dopovedovali, kako in pod kom na se organizirajo v legijo," pravi Jugoslovani.

Proti Čehom, ki so zoper Otonovo dramatiziranje tudi prav ostro protestirali, habsburgovci in drugi reakcionarji nimajo takega gradiva, kakršnega lahko uporabijo proti Jugoslovani. Država slednjih je bila zavožena, korumpirana, reakcionarna in je res bila že ko hiša iz kart, vse to vsled režima, ki se ni na ljudstvo nič oziral.

Umori v skupščini, pa nezadovoljnost na Hrvatskem, v Sloveniji, Macedoniji, pa tudi v sami Srbiji, to je bila posledica politike čaršije Nasprotinci teh narodov in habsburgovci pa imajo s tem dovolj gradiva smešiti ljudstvo zrušene Jugoslavije, ki v tej vojni silno trpi. Rešil pa ga ne bo ne Oto, ne Peter

AMERIŠKI LISTI O SPORIH MED ČETNIKI IN PARTIZANI

Pred par meseci smo v Proletaru omenili, da se je razdvojitev uporništva proti osišu, ki je nastala lansko počasno v Jugoslaviji, in se razplamela v poletju in proti jeseni, precej tednov zamolčevala, ker je bila zadeva pač neprijetna.

A ker je dobila ne samo velik, nego zgodovinski obseg, so se polagoma začeli ukvarjati z njo ne samo v vladnih krogih v Washingtonu, v Londonu in v Moskvi, nego tudi časopise v Ameriki, v Angliji in drugje.

Boji partizanov so oglašani za komunistično gibanje, podpirano neuradno iz Rusije, četniki z Mihajlovičem na celu pa za gibanje, ki je zvesto zamejni vlad, kralju Petru II., in pa da se ravna po politiki Washingtona in Londona.

Louis Adamič je imel o tem boju spis v reviji Saturday Evening Post z dne 19. dec., ki pa ga je priobčila vsled vpliva cenzure le polovico, svoj spis v celoti pa je izdal potem v pamphletu.

Daljšo razpravo o tej borbi med sovražniki osiša v Jugoslaviji je imel magazin Time,

(Nadaljevanje na 4. strani.)

vati še leta in leta potem, ko bo vojne konec. Saj niti še vse prejšnje niso bile poravnane, dasi so bile v primeri s sedanjimi majhne.

Napaka v sedanjih davčnih odredbah je to, da zadene to breme proporčno najhujšajo, one, ki ga najteže zmagujejo.

Vsi protesti proti temu niso ničesar izdali, če, da je davek sedaj na vse sorazmerno naložen. Torej če zasluži \$12 na teden, plačas 5 odstotkov, in če pa pet tisoč dolarjev in več na teden, istotako pet odstotkov. Na papirju je to ena-

Dolg zvezne vlade narastel na 112 in pol milijarde dolarjev

Na račun dolga zvezne vlade je ob koncu leta dolgoval vsakdo v tej deželi — moški, ženske, otroci — \$846, ali \$362 več kakor ob koncu leta 1941.

Ta dolg znaša v skupni vsoti \$112,470,920,266.71, kar je tudi za Zed. države ogromna vredna. In ves ta dolg je dolg vsega ljudstva, torej ga bomo plačali samemu sebi, oziroma se zadolžujemo in na dolg vracamo z davki.

Dolg zvezne vlade bo rastel v nadaljnje milijarde, ker je vojna, v kakršni smo sedaj, veliko dražja kakor pa je bila prejšnja.

Dohodki zvezne vlade v drugi polovici minulega leta so znašali blizu osem milijard dolarjev, izdatki pa nad 35 milijard, izmed teh čez 32 milijard dollarjev v vojne namene. Se nikdar v zgodovini te ali kakake druge dežele na svetu se ni razpolagalo s tolikimi vsotami. In še nikdar ni bila nobena toliko dolžna. Toda ves ta dolg dolguje sama sebi. To pojasni, čemu je bil vsak moški, ženska in otrok ob koncu leta dolžan \$846, pa če ima kaj privatnih dolgov ali ne.

Poitaliančevanje Ljubljane

Kdor ni bil do pričetka sedanje vojne v Evropi še nobenkrat v Gorici, ali v Postojni, bi bil vtis, da sta to popolnoma italijanski mesti.

Enak proces poitaliančevanja vrši Italija po okupirjanju v Ljubljani.

Slovenski spomeniki, kar jih je bilo iz kovin, so bili poslanji v njene municipalske tovarne, druge so razbili.

Ulice in trgi so dobili italijanske imena. Ljubljana ni več Ljubljana, nego po italijansko Lubiana. In ulice ter ceste v nji imajo imena kralja, imena italijanskih umetnikov, pisateljev, zgodovinarjev itd., namreč imena onih Italijanov, ki jih priznava za slavna fašistična Italija.

Glavni uradniki so Italijani. Slovenski uradniki so jim podrejeni in izbrani so za te službe le taki, ki so bili "za hlapce rojeni, za hlapce vzgojeni".

Partizani ali pa kdo drugi tu in tam koga izmed njih ubijejo, kazen za take drzne, malečevalne čine, pa plačajo talci.

Še nikdar v zgodovini se ni raznarodovanje in uničevanje podjarmiljenih narodov vršilo tako sistematично in brutalno kot se to dogaja narodom, ki so padli v pest Hitlerju in Mussolini.

Vzlic temu plehka ameriška politika nastopa napram Italiji kot da je ona tista, ki potrebuje simpatij in rešitve iz "podjarmiljenja".

"Življenje se dramati v nižavah, ki so spale. Oči se odpirajo, iščejo luči, roke se iztezajo, iščejo ciljev." — Ivan Cankar, Bela krizantema.

Novi (78.) kongres soc. zakonom jako nevaren

TORJI OBETAO POLOZITI VES "NEW DEAL" NA POLICO. — PREDSTAVNIKI UNIJ PRIPRAVLJENI. — ROOSEVELT Z ADMINISTRACIJO JE CILJ NAPADOV

To sredo je pričel zasedati četrinštudeti zvezni kongres. Sešel se je v znanimenju povečane opozicije Rooseveltove administracije. Dasi imajo v obema zbornicama tisti poslanci in senatorji, ki so izvoljeni na demokratični listi, še veliko večino, to še vseeno ni večina zvezne vlade, ker je mnogo demokratov proti njej.

Obetanje koalicije

Ze po zadnjih novembarskih volitvah, in na sešankah ta torek so republikani tipali reakcionarne elemente z juga in kjer so bili izvoljeni, da se bi združili z njimi posebno za zrušenje zakonov, "ki ovirajo vojno". Gre se jim pred vsem za porušenje postav, ki pomagajo delavcem, in sedaj, pod gesлом, da unije ovirajo ameriške vojne napore, hočajo razveljaviti vse tisto, kar je bilo sprejeti njim v korist po padcu administracije, ki je obetala prazenega piščanca v vsako ponev in avto ali dva v vsako garažo.

Unije na straži

Voditelji unij vedo, ali saj upati je, da vedo, kakšna ne-

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Vstop Proletaraca v osemintrideseto leto bojev in uspehov

Pred 37. leti, januarja 1906, je izšla prva številka Proletarca. S to stopa v svoje 38. leto.

Veliko se je že dogodilo in spremenilo v tej dobi. Toda naloge, radi katerih je bil ta list ustanovljen, so ostale nespremenjene.

Naš program določa odpravo vzrokov za vojne. Vzroki zanje so še tukaj tako močni kakor v prošlosti. Temeljni vzrok je kapitalistični sistem. Ta je še tu kakor je bil. Naš cilj je svobodna človeška družba, v kateri bo človek lahko človeku brat, namesto da bi bila od časa do časa pogdana v borbo drug zoper drugega, kakor se dogaja v sedanji uredbi. Zato Proletarec propagira socializem, resničen, mednarodni socializem, ki je ogromna nalog za ves svet.

Mi v nji pomagamo kolikor dopuščajo naša sredstva in naše moči.

Vrh tega je Proletarec bil glasnik zatiranih in izkoriscanih skozi vsa ta leta v stavkah, v zahtevah za mezo, ki bi delavcem omogočila dostojno življenje, bil je za socialno zaščito že davno predno se je pojabil kak new deal, kateri je rešil deželo iz kaosa s črpanjem iz našega minimalnega programa. Proletarec je bil za javno zdravstvo, ki je nujno potrebno, in ob enem se je vsa ta dolga leta tepel z nazadnjastvom in z drugimi sovražniki napredka.

Veliko, zelo veliko naporov je bilo vloženih v to borbo. Niso bili zaman.

Kako vse drugače bi bilo med našim ljudstvom, ako ne bi imeli pred 37. leti energične skupine, ki si je upala, vzlic svojemu težkemu boju za vsakdanji kruh, ustanoviti Proletarca! Govorila in delovala je za socializem in za ljudske pravice odkrito, dasi je bilo takrat to marsikje v tej deželi tako nevarno in je bil marsikdo ob službo raditega. Tako je več ali manj še danes, bodisi v tej in v mnogih drugih deželah.

Z borbo za pravčnost, za socializem, v katerem bo prava demokracija res mogoča, moramo nadaljevati. Proletarec izhaja edino zaradi te naloge in bo v nji nadaljeval.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTISCHE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega teden.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2364

Demokracijo si razni interes različno predstavlja

Demokracija je v našem smislu besede sredstvo, s katerim si človeška družba lahko svobodno, na mirem način, izboljuje svoje razmere in samega sebe.

Reakcionaren bogataš pa si jo takole predstavlja: Imej volilno pravico, dokler boš glasoval za moje kandidate in dokler ne boš zahteval ničesar od mojih bogastev.

Saj ni še dolgo tega, ko je bil običaj pošiljan na stavkarje ne le oboroženo silo, nego je svojo voljo uveljavljala s streljanjem v delavce.

Branila je "red in mir". Po takih bojih in krvolitjih so se večkrat vršili kongresne preiskave. To je bilo demokratično, kar se politike tiče, toda na ekonomskem polju so delavci vzlici ogromnim stavkovnim naporom in žrtvam le redkokdaj pridobili. Čestokrat so bili po stavki na slabšem ko prej.

Seveda, ta ali oni lahko reče, čemu pa se delavec ni posluževal volilne pravice tako, da bi bilo njemu, ne pa izkorisčevalcu v prid?

To je logično vprašanje. A kapitalist ve, da bi bili delavci, čim bi se zavedli svoje važnosti in pomena svoje demokracije, nevarni njegovemu redu, pa jih je dal stranke, organizacije, časopise, cerkev in šole na tak način urejene in usmerjene, da napeljujejo vodo na mlin gospodarjev. Ta voda so delavci. In so tudi sedaj še pod takimi vplivi.

V demokratični uredbi kapitalistične države je demokracija, oziroma ustava, sijajan dokument, toda v praksi vendar ne pomeni, da smo vsi enako svobodni in z enakimi pravicami. Naselbine delavcev ob fabrikah in rudnikih, in letovišča in preizviroviča bogatašev pričajo to, dasi stanovalci obojih žive od istih fabrik in istih rudnikov.

Socialisti si demokracijo idealno predstavljajo in zamisljajo si jo v korist vseh ljudi vseposod. Toda bogataški sloji smislajo tako demokracijo za upiranje sedanju redu, za revolucijo in kakorkoli drugače ji še morejo dati pečat izvrženja.

Kakor v prejšnji, tako je poudarjanje demokracije v modi tudi v sedanji vojni. Vsak kralj ali pa pretendent za vladarjo je poudarja, če je na strani dežel, ki so v vojni z osiščem. A pri tem misli le na svoj tron, na svoje razkošje in na svojo varnost. Če jim demokracija kje postane nevarna, se poslužijo sile, da si ohranijo svoje privilegije.

Za pridobitev demokracije in za njeno izpopolnjevanje v civilizaciji je ljudstvo plačalo že z mnogimi življenji. V prvi svetovni vojni je bilo geslo, da je cilj zavezničev preuređiti svet tako, da bo varen za demokracijo.

Po zmagi pa so odločajoči diplomiati in gospodarji bogastev mislili zgolj na utrditev svojega imperializma in na povečanje svojih bogastev.

Posledica je druga svetovna vojna. In kakor v prvi tudi v tej poudarjam demokracijo. In kakor v prejšnji, obljubljamo ustvariti trajen mir, obetati svobodštine in osvoboditev revnih slojev pred pomanjkanjem.

To je dobré, a vprašanje je, če so tisti, ki to obljubljajo, pripravljeni odpraviti vzroke, radi katerih imamo bedo, izkorisčanje, diktature in vojne.

Delavstvo, ki je bilo poleg liberalnega srednjega sloja temeljni borec za demokracijo, je v skoro vse Evropi zasuhnjeno. In še marsikje. Njegove sijajne organizacije so uničene, njihova imovina zaplenjena, in civilne svobodštine izruvane. Kako se je moglo to dogoditi? Zaradi tega, ker so postajale gospodarske razmere take, da so se hoteli posedujoci rešiti iz nevarnosti socialnega prevrata kakorkoli in rešilna bilka jim je bil fašizem.

Demokracija, da! A za njeno jamstvo je treba več kot le volilne pravice in takozvane dostojne meze. Treba je, da postane gospodar države — vseh držav, ljudstvo! To se zgoditi, kadar postanemo bogastva ljudska last, z demokratično upravo. Torej demokratični socializem.

Ščuvanje proti pošiljanju živil zaveznikom

Tisti v Zed. držayah, ki so do 7. dec. 1941 delovali v organizaciji "America First", češ, nobene pomoci Angliji, se silno radi spotakajo ob pošiljanju potrebnim v dežele, ki so v vojni na naši strani.

Mnogi veliki burbonski časopisi so še posebno drzni v tem hujšanju in potvarjanju resnice. Svojim čitateljem pričovedujejo, da se še celo v Afriki maste z ameriškim maslom in ameriškim mesom, ženske v Afriki dobivajo ameriško svilo itd., a

Skupina nemških vojnikov v Afriki. Podali so se Angležem na svojeg begu iz Egipta v Libijo.

Vprašanje jugoslovanskega primorja v očeh Italijana

V Buenos Airesu v Argentini izhaja "Italia Libre", o katerem trdijo, da je najplivnejši italijanski list v vsej Južni Ameriki. Bil je priobčen 10. oktobra, jugoslovanski informacijski center v New Yorku pa je oskrbel slovenski prevod članka dne 31. decembra. Listi iz Južne Amerike namreč prihajajo v New York z veliko zamudo, ker smo pač v vojni in vrh tega jih pregleda že cenzura, predno smo naprej. Komentar JIC pravi med drugim:

"Italia Libre je najplivnejši italijanski časopis v vsej Južni Ameriki. Dejstvo, da je prinesel ta članek, dokazuje, da se zdaj tudi že nekaterim Italijanom odpirajo oči. Zaključki tega članka sicer niti zdaleč ne krijejo naših pravic in potreb, vendar pa so zanimivi, ker odločno osobojajo staro pota italijanske imperialistične politike."

Prevod članka iz Italia Libre se glasi:

Polemike, ki so se razvnele svoj čas radi izjave jugoslovanskega ministrskega predsednika generala Simovića in potem znova zagorele, mi dajejo povod, da napišem par besed o tem starem problemu, ki grozi že v naprej zastrupiti medsebojne odnos obsežnega sosedov na obalah Jadranskega morja. Mislim, da ta problem dobro poznam, ker sem rojen v obeh krajih in stvar bolj izčrpno raziskal. Zdi se mi, da sta obe strani vsed ne razumevanja zagresili mnogo pomot, ko da bi nekdo vzel v roke prizmo in si belil glavo, dali je stara ali zamenjana. Zagotovo pa je, da je to medsebojno ne razumevanje povzročilo mnogo trpljenja, zamud in usodenih zablod na potu onega duha, o katerem je sanjal v Lokarnu dobr in patetični Briand, ko je imel v onem zgodovinskem parku s Stresemannom svoje samotne razgovore. Koliko zapravljanja časa, koliko izgubljenih iluzij!

Gaetano Salvemini je s svoje strani posvetil v ta problem ter pokazal njegov značaj z geopolitičnega in gospodarskega stališča in bil obenem s Carlo Sforzom od nacionalističnega obtožen kot izdajalec, ker je odklonil postaviti mejo na Dinarske Alpe, po vsej dolžini njihovih grebenov in požreti dobrotni stotisoč Slovanov.

Stremiljenja, ter slepo in brutalno uničevanje krajev, prevezamo svobodne Italijane s strahom, ki z vso odločnostjo odklanjajo vsako odgovornost in zahtevajo, da se jim ne pripiše nobene krivide za politiko napram Slovanom od leta 1918. naprej. Avstrija, celo osovraženje Avstrije, je ravna na večjo razsodnostjo in klab žilavemu odporu proti raznarodovanju s strani učiteljev in duhovnikov v Sloveniji in Hrvaški, vendar doseglj, da se je vojaštvo iz teh krajev vedno junaka borilo za svojega feodalnega dunajskega gospodarja.

Jugoslovanske zahteve so usmerjene predvsem na Dalmacijo in na tržaške, goriške in puljske pokrajine, o katerih trde, da so z ogromno večino slovenske, oziroma hrvaške. tukaj pa nam vseh teh stvari manjka in nam nudijo konjsko meso, ker gre goveje v druge kraje.

V podtalni kampanji pa se pripravljajo: Zvezna vlada preživlja Anglež in Ruse, Afričane in Australce, ali kamor že kaj more poslati, mi pa vse to plačujemo in se udiram v po manjkanje.

V resnicu je ameriška živilska pomoč zavezničkom veliko manjša kot si marsikateri predstavljajo. Znatne zaloge živil gredo našim armadam v vse kraje kjer se nahajajo, in mnogo tudi na — dno.

Vsled vojne kakor je sedanja, je torej postal živilski problem v državi izobilja zelo resen. Veliko kritike nad napakami merodajnih vladnih organov je upravljene. Napačno pa je zlorabljati pomoč, ki jo dajemo v živilih in blagu drugim deželam v hujšanje tukajšnjega ljudstva proti njim, kajti take propagande so Berlin, Tokio in Rim tako veseli.

O Dalmaciji raje ne bomo govorili, ker je popolnoma hrvaška, razen ako bi hoteli povzgniti 8,000, ponavljamo, osem tisoč Italijanov v položaj narodne manjšine. Njena geografska in strategična važnost je ogromna, ker bi Dalmacija v rokah Italije napravila iz Jugoslavije italijanski gospodarski protektorat, ali pa jo primorala v nasprotnem slučaju, da z nami pretrga trgovske zveze in potem usmeri svoj promet po rekah na Danavu in v hanseatska mesta. Vse to so stare in zelo znane stvari.

Starinske in spoštovanje vredne benečanske razvaline v Trogiru in Dioklecijanovi ostanke v Solinu predstavljajo lepe strasti-polne, zgodovinsko-literarne emocije, ki so privlekle fatalnega pesnika iz palače Vittoriale do tega, da je začel strelijeti iz svojih malo nevarnih topov, za katere pa vendar placiemo tako visoko ceno. Vse to pač razvremena patriotično in laži-patriotično zavest mornarjev obalske plovbe v razgrevu skupino starokopitnih čitateljev Danunizije "Ladje", posebno onih čitateljev, ki še nimajo 18 let — toda vse to ostaja v hladnem okvirju arheologije.

Tako prihajamo do Trsta, ki je populoma in znamenito italijanski, ki se je hrabro boril, da bi takšen ostal in se sprijel z materjo domovino, akronimo je pokojna Avstrija z vsemi sredstvi brezuspečno poskušala, da zdobi — ker ga razbiti ni mogla — granitni blok njegovega italijanstva. Toda s tem je v tej pokrajini tudi vse končano. Vse ostalo je kompaktno slovensko in kmaj kilometer izven mesta se ne sliši več italijanske govorce.

Puljska pokrajina in Istra pa predstavljajo etnično in jezikovno mešanico, ki se vleče predvsem vdolž stare meje med Beneško republiko in avstrijskim cesarstvom, deloma ob reki Mirni, deloma pa po ēerti, ki deli obalno, populoma italijansko zono od notranjega dela, ki je hrvaški, akoravno ne več čist, temveč pomešan in preplet en z mnogimi naselbinami, posebno iz Furlanije in Karnije, ki so bile postopoma absorbirane. Kljub temu pa se nahajajo še v mnogih središčih v notranjosti majhne in borbene italijanske iredentistične manjšine, vključene v hrvaško celino, ki so se vedno upirale.

V pogledu goriške pokrajine pa je je-priroda, in sicer reka Soča potežnila tako jasno in točno mejo, da le dve grofiji, da izpušča le prebivalstvo glavnega mesta, ki je kakor Trst, obkoljeno od kompaktnih slovenskih zon na levem bregu reke Soče.

Te tri pokrajine predstavljajo zaledje tržaške luke, ki je po anekciji za vedno izgubljeno. To je neoporenčno dejstvo, ki je bilo načelnikom italijanskega iredentizma dobro znano; kar niso mogli vedeti v naprej, je bila ustvaritev države od 15 milijonov prebivalcev (petkrat več nego prebival-

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Sedaj, ko smo leto 1942 jedilni list, kateri je kot navadno na takih obedih pisani v francosčini. Tribuna je vse to skrbno prestavila v angleščino z dolgim komentarjem — če, kako se goste new-dealerji, dočim Hopkins pričoveduje ljudem, kako naj branijo kavo in čaj. Vse to je smešno, ali v politiki zelo nevarno.

Dorothy Thompson piše v svoji koloni, kako daleč so se profesionalne vere odvijale od današnjih potreb in razmer. Omenja, da so vse brez izjeme za status quo — in daleč od današnjih Kristovih naukov. Sedaj pa čitali, da je Msgr. Luigi G. Ligutti, izvrševalni tajnik narodne katoliške poddeželne konference v Des Moines izjavil, da "država, katera bi dala produkcijo in distribucijo v roke odjemalcem in tistim, kateri producira, bi bila najbližja katoliškemu idealu vlade." Omenil je poseben način agrarne distribucije ter kooperativ, in razdeljenje mestnega ter deželnega prebivalstva za zadostne živiljenjske potrebe po vojni. Njegovo mnenje je, da bodo po vojni tisti v Ameriki, kateri imajo (bogastva) zahtevali nekakšen način fašizma — in tisti, kačeri nimajo, pa neko formo komunizma. Dejal je tudi, da je komunizem bližji kristianskemu idealu kot je pa fašizem, ali vseeno za družbo v celoti ni dober. Dejal je: "Če bo kdo (tej deželi) hrepel po fašizmu, bodo to elementi iz National Association of Manufacturers.

Ruski relief

Direktnih prispevkov zadnje čase ni bilo. Za namizni prti je dosedaj nabran vred \$225. Še \$275, pa bomo imeli polno vrednost. Veselica, na kateri se bo oddal ta prti, bo zadnjo nedeljo v marcu 1943. Ta veselica, ki bo v prid Proletarca in relifa, mora biti ena največjih v sezoni. Ker smo že pri našem listu, da se pripravimo v tem letu za veliko kampanjo ne samo za naročnike, ampak tudi za prostovoljne prispevke. Cene se višajo in od naročnikov samih se delavski listi težko vzdržujejo. Če je nam kaj za naše napredno delavsko gibanje sedaj in pa po vojni, moramo naš list vzdržati. Proletarci je ne samo najstarejši delavski socialistični list med Slovenci, ampak je tudi eden najstarejših delavskih in soc. listov v Ameriki v splošnem. In če je kdaj bilo treba stati na branici med našimi delavci v Ameriki, je to sedaj. Časi so kritični, in verjamete, sodruži, da se dogodki vrše v strašni brzini. Naš list, ampak tudi tisti v prid Proletarca in relifa, mora biti ena največjih v sezoni. Ker smo že pripravili vrednost, da se ne sliši več italijanske govorce.

Festung Europa

Alvarez del Vayo ima v magazinu Nation zelo interesantan članek pod naslovom "Trdnjava Evropa". To evropsko trdnjavo so si naciji zamislili kot zadnjo obrano svojih osvojitev. Da to ni šala, bo verjetno vsakdo, kateri prečita Vayov članek. Kot je nedavno rekel Goebbels: "Ako pride dan, ko bomo moralni s pozorišča zgodovine, bomo zapri vrata na način, da se bo streslo vesoljstvo in človeštvo bo ostrmelo ob grozni." Zato pošilja Hitler vojaštvo v Tunizijo, katerega kravovo potrebuje v Rusiji, da ustavi zavezničke ter si pridobi čas za utrjenje južne Evrope. Hitler ter njegovi generali vedo, da ofenzivno se njih moč bliža koncu. Radi tega so si zamislili velikansko ozid modernejših utrd, katere bi vezale vse evropski kontinent. Za temi utrdami, katere bi bile zadostno preskrbljene s potrebnimi živili in s suženjskim delom podvrženih dežel, bi lahko Nemci po Goebbelsovem v splošnem v načiku načrti vzdržali tako dolgo, da bi se zavezniška moč izčrpala. Temu bi pa sledil pogojni mir, kateri bi bil Pax Germanica.

In lahko bi se zgordilo, da bi v slujčaju dolge vojne načrt za tak mir — za pogoditev s Hitlerjem, dobil precej prizrenec. Da se Nemci v resnicu pripravljajo za nekaj sličnega, pričajo poročila iz Grake in iz Italije.

Pri nas

Podpredsednik Wallace je z

POVESTNI DEL

BOGOMIR MAGAJNA

FRATER BENJAMIN

Njegova delavnica je bila gih truma angelov, zelo nežnih bitij, katerim so vztrepetavale perutnice kot krila eno-dnevnic. Njihovi obrazzi so bili botij široko kot visoko. Vendar je bilo mogoče videti on-kraj njega zanimivo pokrajinico. Tik pod oknom se je širil samostanski vrt s košatimi, zelo rogovilastimi hrasti. Obdaljal ga je niti dva metra visok samostanski zid, za katerim je padala pokrajina strmo navzdol proti široki in deroči reki. Onkraj reke se je razprostiralo nekaj kilometrov daleč pole, porašeno večinoma že z dozorovanjem žitom. Njive na njem so se dvigale v širokih terasah druga nad drugo. Onkraj polja je šinila v zrak gora, podobna zelo velikemu strmemu zelenemu šatoru. V sobi pa so visele na steni tri meniške halje, ki bi jih bilo treba zakrpati. Te halje so bile last patrov Mansveta, Petra in Jakoba. Na žebrijih je viselo tudi nekaj zelo pončasnih sraje.

V sobi je sedel za šivalnim strojem frater Benjamin—človek star komaj dvaindvajset let — krepkega telesa, vendar zelo nežnega, skoraj dekliskenga obraza, iz katerega so žarele izredno širke rjave oči. Rjava brada je kljub njegovu mladosti segala skoraj do prsi. Benjamin je šival, toda kdo bi ga videl, bi se zelo čudil in bi se mu zdelo, da šiva svoje lastne misli. Na stroju ni bilo namreč nikakega blaga — v šivanki, ki je urno brzela na-vzgor in navzdol, ni bilo su-kanca. Vendar so Benjaminove sandale že nekaj ur neutrudno premikale strojni stopalnik, ki je gnal zamašnjak in ta kolo na stroju samem. Med brnenjem kovinskega vretenca je Benjamin izredno pazljivostjo strmel nepremično skozi okno. Njegove oči so bile poine začudenja in strmenja in so sijale kot začarane. Benjamin je gledal nenavadne stvari, tako opojno lepe, da je bil poln blaženosti in veselja. Po vztrepetavajočih obraznih mišicah bi bilo mogoče sklepati, da je bil tudi precej razburjen.

Povsed po rogovilastih ve-jah hrastov so namreč rasli za seženj dolgi palmovi listi si-njezenkaste barve, med nji-mi pa so žarele kot glave velike zlatorumene oranzje. Na ve-jah sta sedeli tudi dve raj-čicam podobni ptici, ki sta se nemo gledali med seboj, ne da bi le enkrat vztrepetali s krili. Onkraj sinjega kristalnega zi-du, ki je obdajal sveti grad sa-mosten, je poblikovala svetlo-sinjska reka, nad katero je raja-na v enakomernih nemih kro-

gori. Benjamin se je tako vzradostil, da se je glasno zare-žal. V istem hipu pa se je za-slišal od desne glas: "Blagor ubogim na duhu, kajti njihovo je nebeško kraljestvo." — Be-njamin se je sunkoma okrenil in zastrmel v meniške halje na steni. Stavek je izpregovorila srednja halja, halja patra Mansveta. Halji patrov Petra in Jakoba sta se temno zasmiali. Poln nevolje in očitanja je strmel Benjamin na halje in vzliknil: "Zakaj zapirate oči pred čudežem, ki se dogaja? Ali so mar slepe vaše oči? Poglejte na goro in videli booste poslanca Gospodovega."

"Ne vidimo na gori nič drugega kot gozd zelenih dreves," so odgovorile halje. — "In si morda predstavljate, da sem zblaznel," je vprišal Benjamin z jokajočim glasom. — "Blagor ubogim na duhu, kajti njihovo je nebeško kralje-stvo," je ponovila Mansvetova halja s temnim glasom. Halji Petra in Jakoba pa sta vprišali očitajoče: "Benjamin, Be-njamin, zakaj nisi zakrpal sraje, ki smo ti jih prinesli." — "Zakrpal sem jih, častiti očetje!" — "Nisi jih zakrpal, Benjamin!" — Stopil je tik do sraje in si jih ogledal z veliko pozornostjo. — "Res, nisem jih zakrpal," je zamrmljal in jih snel s treptajočo roko z žebrijem. — "Zakrpal sem jih in vendar jih nisem zakrpal."

Položil je srajco med iglo in čolinček. Stroj je zopet zabrnel. Srajca je dresla naprej in nazaj, na desno in levo, Be-njamin pa je zopet zastrmel na goro. Rafael je objel sonce v dlani in si ga dvignil na glavo, da je začarelo nad njego-vimi lasmi kot velikanski dia-mant. Bela halja je postala v njegovem žaru žareče rumena. Nad reko rajajoči angeli so zapeli:

Helena žalostnih oči,
na dnu reke makov cvet,
V angelskem naročju spi.
Rafael na sveti gori
kaže pot v novi svet.
Rafael na sveti gori.
Helena rodstvenih oči,
na dnu reke makov cvet...

"Na dnu reke makov cvet," je šepetajoč ponavljal Benjamin, se ozrl na suknje in vzliknil: "Ali čujete — na dnu reke makov cvet." Suknje so nemo visele na žebrijih in niso odgovorile. Kolesce na stroju se je vrtelo z divjo naglico. Benjamin je poslušal angelsko petje, se režal razigrat glasno in prikimaval, kakor bi hotel z glavo dajati petju takt. Sončni žarki so poskakovali med angeli po valovih. Rafael je spustil sonce, ki je prosto za-plavalo nad njegovo glavo, se-gev v naročje in vrgel makov cvet na reko. Obe ptici na hra-stovih palmah sta pokimali z glavami in strmeli potem na-prej druga v drugo.

Odpila so se vrata in vstopil je pater Mansvet. "Hvaljen Jezus," je pozdravil. Benjamin mu ni odzdravil, ni prene-hal z delom in kolesce se je še hitreje vrtelo kot poprej. Mansvet je sedel na pružico pred Benjamina, prekrižal roke čez kolena in se nemo zagledal vanj. Takoj je zapazil, da šiva Benjamin brez sukanca. Za hip so ga mrko ošinile njegove oči, nato je zopet zastrmel skozi okno, kakor da bi patra ne bilo v sobi.

Mansvet je bil star nad šest-deset let. Dolga brada in dolgi lase so mu že populoma osi-veli. Neprestane misli in molitve so mu razorale kožo na obrazu. Očetje in bratje so ga zelo spoštovali in se zatekali najraje k njemu po nasvet ali k spovedi. Benjamin pa je bil njegov ljubljeneč, kot bi bil njegov sin. "Ni nobenega dvo-ma več," je pomislil in v oči mu je ležala težka žalost, "naš najmlajši in najpridnejši je zblaznil."

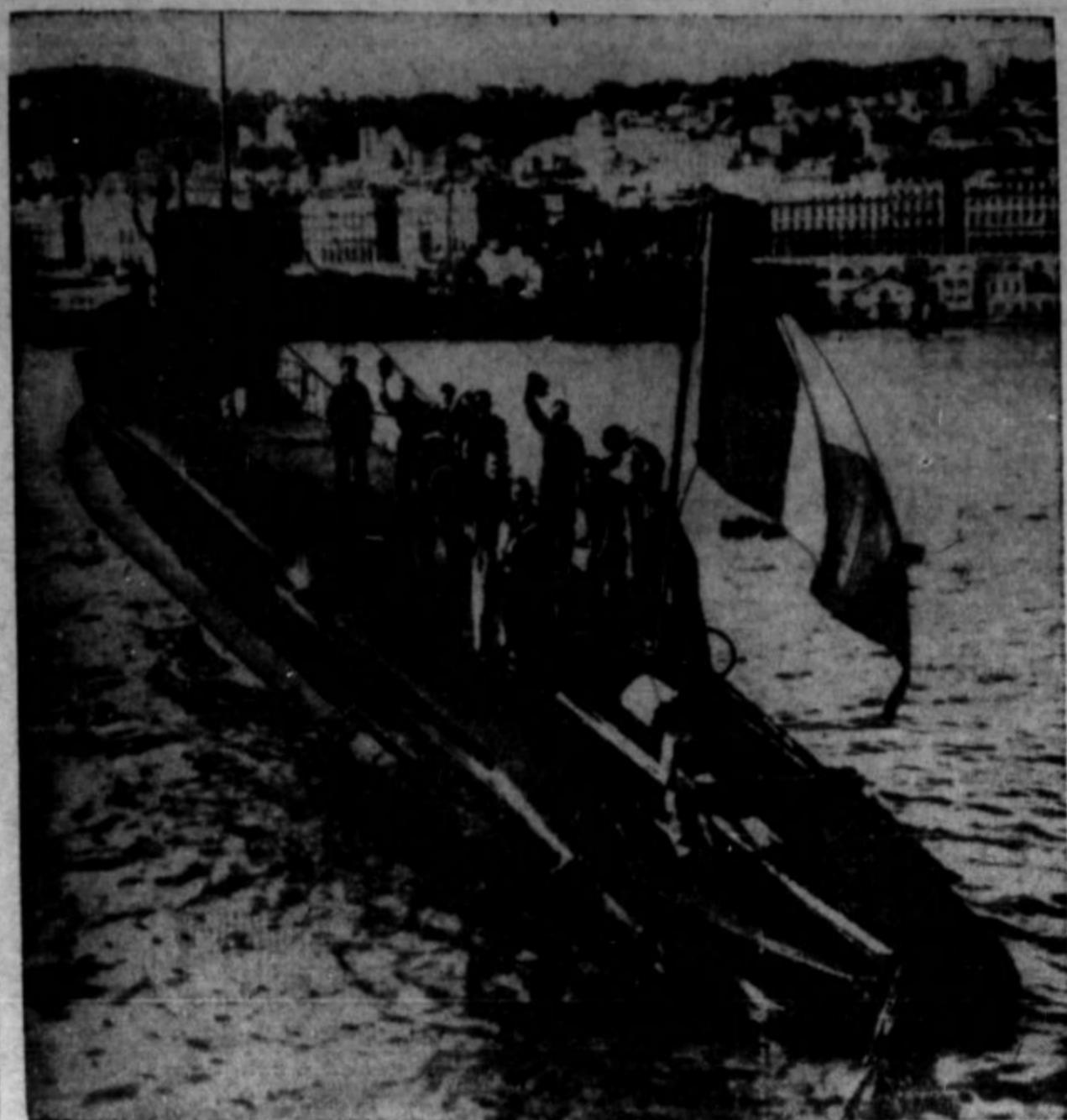
(Dalje prihodnjek.)

NERODNO VPRASANJE

"Oče, kdo pa so to — pred-niki?"

"No, jaz sem na primer tvoj prednik."

"In zakaj naj bomo na svoje prednike ponosni."

Francoska podmornica, ki je utekla iz francoskega pristanišča Toulona predno so ga okupirali Nemci, in se pridružila zavezniškom ob svojem prihodu v Alzir.

Poročilo o seji kluba št. 1

Chicago, III. — Letna seja klubu št. 1 JSZ se je vrnila v torek 29. decembra. Redni datum klubovih sej je četrtek petek v mesecu. A tisti dan je bil Božič, pa je bilo treba datum preložiti.

Meseca marca bo klub imel veliko prireditev v korist Proletarca. Vrnila se bo v nedeljo 28. marca v dvorani SNPJ. Ob enem bo ta prireditev v pomoč Rusiji. Joško Oven je na tej seji poročal, da se je zbralo v ta namen že precej nad \$200, in on upa, da bo do priredbe nabranega že \$500. V nagrado pa bo dan namizni prti, ki ga je stekala Mrs. Mary Jelenc ter ga poklonila brezplačno v ta namen.

Vstopnice na prireditev bo-bo v predprodaji po 50c in 10c več pri blagajni.

O jubilejnem koncertu Save, ki se je vrnil 29. novembra v dvorani SNPJ, sta poročala tajnik kluba Chas. Pogorelec in pa predsednik zбора John Rak. Prireditev je bila uspešna. Izrazen pa so bili dvomi v bodočnost zбора. Nekaj njegovih članov je v armadi, nekateri se vaj ne morejo udeleževati vsled nočnega dela, tretji se opravičujejo, da žive od-daljeno, pa sedaj vsled gasolinskih odmerkov niso v stanu iti z avtom, ven kakor pred vojno. In tako dalje.

A če je med Savani dovolj volje, posebno v vodstvu, bo zbor tudi vzlic tem oviram vršil svoje delo naprej. Niso majhne, a se je marsikje že vse hujše premagalo.

Oven je o akciji za ruski relif izrekel posebno priznanje članicam društva Nada SNPJ, samostojnega društva Bled, in enako pri angleški in sovjetski. Njegovo mnenje je, da kongres sploh sklican ni bil radi kakih načel, nego le v ta namen. Da so se storile napake, je umetno. Kjer se kaj dela, so poleg dobrih tudi slabe, oziroma napačne stvari. Drugače tudi ne gre, je rekел.

Dramski odsek: Joško Oven, John Rak in Frank Zaitz.

Prosveni odsek: Louis Be-

niger, Ivan Molek, Fr. Zaitz.

Knjiničar: Chas. Pogorelec.

Klub ostane nadalje včlanjen v Prosveni matici, kateri prispeva \$2.50 mesečne članarine.

Dalje je bilo soglasno skle-peno, da se povabi, kot običajno, na občni zbor Slovenskega delavskega centra, ki bo 29. januarja, vse člane klubu in volilno moč se jim razpodeli na podlagi deležev, ki jih ima-mo, torej vsem enako. To se ka-japravice tiče samo klubove vlogi v SDC.

Drugi člani (delničarji—po-samočniki, društva, klubi in konferenci) v tem niso prizadeti.

Ko je bil dnevnih red končan, je prišlo na vrsto razno, in pa

poročilo delegata, ki ga je bil imenovan na kongresu, klub poslal na slovenski narodni kongres. Delegat je bil Fr. Bizjak, ki je poročal navzo-čim, da jim kaj novega ne bi mogel povedati, ker so o kon-

gresu čitali že v časopisu, a navedel pa je svoje vtise. Omenjal je govornike, pozdrave, ki so bili oddani z odra, o sporednu, o strujah, ki so bile zastopane in pa da je bil kongres po njegovem mnjenju tak in tako, torej ne kaj po volji.

V razpravi o kongresu so se oglašili John Chemazar, Fred A. Vider, Anton Garden, Filip Godina, Frank Alesh, Louis Beniger, Mary Oven, Frank S. Tauchar, Joško Oven in Vincenc Cainkar. Na par vprašanj, ki jih je naslovil Chemazar, je odgovoril Frank Zaitz, a v razpravi ni posegel, niti ne Ivan Molek, Chas. Pogorelec in Arjela Zaitz, ki so bili tudi člani kongresa. Niti ne tisti člani kluba, ki niso bili na kon-

gresu. Razprava je namreč trajala do 11:30 zvečer, pa ni bilo časa, da bi z njim nadaljevali na tej seji. Vzlič pikrim opazkami nekaterih, in upravi-čenim ter neupravičenim kriti-kam, je bila stvarna.

Vsakdo je lahko izrazil svoje misli in potem poslušal od-govore, pohvale ali pa graje drugih.

Vincenc Cainkar je pojasmnil tudi potek prve seje odbora Slovenskega-ameriškega na-rodnega sveta, pojasmil težko-če, ki jih ima odbor, in pa, da je to začasna organizacija. V njej so se združili vsi tisti, ki smatrajo, da se more kaj ko-ristiti slovenskemu jugoslo-vanskemu vprašanju pri zve-tni vladu s skupnim nastopom. In enako pri angleški in sovjetski. Njegovo mnenje je, da kongres sploh sklican ni bil radi kakih načel, nego le v ta namen. Da so se storile napake, je umetno. Kjer se kaj dela, so poleg dobrih tudi slabe, oziroma napačne stvari. Drugače tudi ne gre, je rekel.

Ko bo vojne konec, ali pa

mogoče še prej, bo te organizacije konec in potem gremo lahko spet vsak po svojih potih.

Poudarjal je, da je kon-

gres na vladne opazovalce na-

pravil silno dober vtis zato,

ker je bil složen in je pokazal,

da ni vse tako balkansko, kot

so si prej domisljali o nas.

Pričnjal je razne hibe, ki so bile izvršene tekom zborovanja,

pojasmnil, čemu so bili povabljeni na kongres tudi člani ju-

goslovske zamejne vlade, ki žive v Ameriki, med njimi po-

seben minister Snoj, in pa po-

slanik Fotić, in da je bil to

sklep širšega pripravljalnega

odbora, pa nobenega posame-

vnega v SDC.

Drugi člani (delničarji—po-

samočniki, društva, klubi in

konferenci) v tem niso prizadeti.

Ko je bil dnevnih red končan,

je prišlo na vrsto razno, in pa

v dneh, ko bo užival pokojni-
no, kakor se sam rad izraža,
Martini pa veliko uspeha in
sodelovanja v novem poklicu.

JASEN SPORAZUM MED ZAVEZNIMI NUJNO POTREBEN

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Taktika, ki uspeva

Ako so poročila o užaljenosti vlade v Čunkingu resnična, bi se morala London in Washington potruditi, da sumnične odpovedijo z dolčnimi izjavami in z zagotovilom črno na belem, da se Kitajske v zavezniški strategiji ne smatra za manjvredno ali neobdi-jetreba državo. Ker se tega ni storilo pravočasno, so prišle v svet vesti z naslovom kot "Kitaj-ska vojna komisija bila pokli-cana iz Zed. držav vsled za-postavljanja".

Zdi se, da bo vlada v Washingtunu to na kak način popra-vila, a že to, da se je Čunking odločil poklicati komisijo na-zaj na tak tehnično protesten-način, pove, da med ljudmi teh-vlad ni prave zastopnosti.

Wallace govori

Zvezni podpredsednik Wal-lace, ki, mednarodni položaj dobro razume in ima smisel za graditev bodočnosti na temelju kooperacije, v svojem nedavnem govoru Kitajske ni imenoma označil, vendar pa se dozdeva, da je bil njegov na-men vlado v Čunkingu potola-ziti in jo uveriti, da bo dobila pomoč čim se odpre vrata, po-čimvečjem obsegu.

Kitajska in Sovjetska Unija sta deželi, ki sta v tej vojni vzlič svoji ogromnosti izolirani od oceanov. Zato jima je potrebčine tako težko pošiljati. A ameriška in angleška vlada trdita, da se jima jih stalno dostavlja, v količini, kolikor jih je mogoče pošiljati tja.

Za boljši uspeh vojnih pri-zadevanj je po mnenju mnogih socialno mislečih državnikov, žurnalistov in drugih potrebnih, da se neha delati vtiš, kot da le London in Washington vodita vojno, Sovjetska uni-jija in Kitajska pa odrivani, kot da so to države drugega ali pa četrtega reda.

Sporazumen vojni načrt za skupne ofenzive in propagandične akcije je zavezniškom neobhodno potreben. A potre-bno je tudi, da nam skupno povedo, kakšni so njihovi osnutki za preureditve sveta.

To je mnenje v splošnem.

Nekaj zagotovila, kaj misli-ta na primer s Francijo Lon-don in Washington bi rad tudi De Gaulle. Slučaj z Darlanom, ki je bil umorjen, ga je opla-šil. Tudi novi poglaviar franco-ske Afrike Henri Giraud ni demokrat, vendar pa se v tej vojni ni kompromitiral in zato je on sprejemljiv tudi za de-gaullove.

Rusija, Kitajska in pa bor-beni Francozi so element, s katerimi je treba doseči soglasje in potem se tudi malim deželam pove, da naj se potrdijo v sporazum za novo ureditev sveta na temelju atlantskega čarterja.

Vsi, ki ste za dobro, vzgojno-čitivo, pripravljajte rojakom,

da si naroč

• • KRITIČNA MNENJA, Poročila in Razprave • •

KOMENTARJI

Ave Maria je nekaj pisala o Ameriškem družinskem koledarju. Kajpada ne tako, da bi ga priporočila v naročitev. Kakšno je njeni mnenje o njemu, pise te kolone ne ve, ker omenjenega nabožnega menšnika, ki še vedno zavaja ljudi, kakor jih je vsa svoja leta z vero v čudežne vode in v čudežne odpustke, ne prejema. Ve le, da prijateljsko o našem koledarju "Ave Maria" ne bi pisala, ni se nikdar, in ne bo.

Joseph Chesarck se je s spom, ki ga ima v letosnjem Am. druž. koledarju o odložku zgodovine slovenske župnije na Calumetu kajpada Lemontu in Jeriču in vsem takim kako zameril. Morda mu je sedaj žal. Saj Jerič mu je namigaval, da naj se skesa svojega "greha". A ni bil greh, kar je napisal, pač pa je prispeval lep drobec k zgodovini naših naselbin in njenih ljudi. In končno, čemu ne bi smeli smatrati tudi duhovnike za ljudi, namesto za nadnaravnabita? Čemu se zgražajo, če kdo kaj popravici reče o njih, in može, ako kdo izmed njih blati koga izmed onih, ki ne hodijo redno k maši, ali pa sploh nikoli? Mer ne pravdejo, da so tudi oni za svobodo prepiranja in za izražanje vsega po pravici?

Naročnik J. K. piše, da "pis" Am. druž. koledarja v Ave Maria ni bil reklama zanj — saj v tistem kraju ne, kjer on živi, ker tam imajo domačela vse družine lemonske hi. Je v pravem. Cerkev vodi strogo cenzuro in indeks (prepovedi vernikom čitati 'brezbožne' stvari) tudi v demokratičnih deželah. Am. Slovence se je nedavno bahal, da ni "socialistovskega koledarja" že nikoli priporočal. Pravilno. Ker če bi ga, ne bi bil to delavsko načelni koledar. Niti ni Proletarec nikdar priporočal njihovega. Pa včas temu oba izhaja v veliki nakladi. Razlika je le, da so bili po kvaliteti gradiva naši vredni veliko več kakor pa njihovi, dazi se jih literarni z našim plehu primjeriti ne more. Kar se letičnega koledarja Ave Marije, pa Lemont lahko iz prijaznosti do resnice pojasni, kdo ga subvencira. Bo zelo zanimivo, ako si upa to razjasniti.

Slov. narodni zbor v Clevelandu je bil kompromisno zasnovan od vsega začetka. V resnici je začetek kompromisa tisti dan, na katerem so se zastopniki podpornih organizacij odločili za skupno akcijo v pomoč staremu kraju. In po-

Zimska slika iz New Yorka.

In enako je razočaralo marsikoga v naprednih vrstah, ker je dobil mandat tajnika SANS pater Zakrajšek, ki je včas svojemu redovništvu vse svoje življenje zgolj političen duhovnik in klerikalec po mišljenu veliko bolj kakor pa na božen misijonar. Je čudno, kaj vse se dogaja na svetu! Ali je dovedla do tega kongres res topla želja rešiti narod, ki trpi in ga davijo v vseh strani, ali pa postaranje ameriških Slovencev, o tem lahko sodi vsakdo kakor mili in ve. Dejstvo je, da se je kongres vrnil, da so se klicu nanj odzvale vse skupine, študi so v naprej vedeni kakšen bo. Nekateri klerikalni pravaki so želeli zase poseno mago, se za to tudi odčeli, a ko so tem razboritev drugi (tsermni klerikalci) pojavili, da četvrti potem sploh reba čistnost z nasprotnimi krogli, so se premislili in se izrekli za skupnost. Če bo uspešna ali ne, to odvisi od razvoja vodstva. Katoličani so šli domov s kongresa prav tako katolički, kakor so prišli tja, le med naprednjaki je bilo precej poparjanosti. Nekaj jih nekje ni bilo všeč. Tisti, ki imajo kaj upozledi v prošlosti, bi lahko vedeni, da so na oni trani organizirani BOLJŠE kdaj prej. Tu, na tej strani, pa so eni vedoma, drugi nevedoma, ali namenoma, drugi nenačenoma. ZANEMARILI JSZ in prepustili njeno delo predčeli, nad katero se sedaj zgražajo, namesto da bi saj nekaj napake in pa pomanjkanje volje za odgovornost delovanja med našim ljudstvom tudi ebiti priznali. To se ne tiče kritika J. K., kajti on se leta in leta trudi za naše ustanove in za naša matela v kraju, v katerem so take aktivnosti zares silno težavno delo. Svoje mne-

nje o vsem tem izraža v tej številki.

Slovenska društva in klub odbornike čezdalje teže dobe, kar pričajo minule letne seje. V marsikam je bilo treba nominirati znova in znova. Še celo v društvu Pioneer, ki je največje društvo v SNPJ in vrh tega društvo mlajše generacije, je imelo težave. Mnogo članov mu je vzele armada in mornarica. Predsedništvo in dve drugi vodilni odborniški mestni so vzele članice. Vsem trem je krstno ime Anna. Včas, ko je SNPJ kipela idealizma, ni bilo treba nominirati znova in znova, pa tudi v klubu JEZ. ne in ne v kulturnih društvenih. V slovensko poslujočih skupinah ta pojav ni čuden. Težje razumljiv pa je v onih, v katerih je površna starost članov še nizka.

"**Ruska pravoslavna cerkev** je verna domovini". Tak je naslov brošure, ki jo je izdala in v njej dokazuje, kako dobro deluje njen vpliv v pomoč borbi sovjetske armade tudi med vojaki. Podpisani so v njej metro politi pravoslavne cerkve v Sovjetski uniji in vsi patriarhi. Poudarjajo, da v "USSR ni verzkega zatiranja", in da je cerkev popolnoma neodvisna, ker ne prejeme nikakršne državne podpore. V politiko se ne meša, nego deluje edino na duhovnem polju. Saj tako izjavlja metropolit v patriarhi, in dolže pravoslavno svečenstvo v Pragi, v Berlinu in drugje, ki deluje z osiščem, podkupljenja, izdajstva in zatajitve krščanstva.

Sveti stolica je ob zadnjih praznikih tudi povedala, kako in kaj je z njenim staljčem. Govoril je sam papec, tarsi nad klanjem, pridigal mir, kot cerkev to dela posebno ob božiču ed kar obstoji, obsojal zatočen in se spet dolo-

naravno, ves liberalni tisk, ki vidi v tem spletkarstvu nevarnost ponovitve še veliko slabše mirovne konference kot je bila versajska.

Socialisti v Italiji so meseca decembra razbirili med delavce in kmety po svojih podtalnih metodah nov dokument, v katerem jih pozivajo prenehati z vojno, vredi Tašizem in se lotiti dela za zgraditev demokratične, socialistične Italije. Dokument, ki je datiran 30. novembra 1942, se končuje:

La via e la meta sono segnate!
Avanti per la libertà e la pace!

BASTA CON LA GUERRA!
BASTA COL FASCISMO!

Il Partito Socialista Italiano.
Italia, 30 novembre 1942.

Proglas v celoti je bil ponavljen v italijanskem socialističnem glasilu v Ameriki La Parola. Škoda, ker zavezni raje ne podpirajo takih gibanj, namesto da vodijo posmeni z raznimi Sforzi, z Vatikanom in z dvorjanom. Ti ljudje niso za demokracijo, ne za pravljivo socialno ureditev, nego za povratek v preteklo, tako v rezin, radi kakršnih so in kdo nastajajo vojne, kadar se ne odpravi vzrokov.

Srbski narodni klub v New Yorku je objavil energičen protest proti pisanku dnevnika Ameriški Srbobran in njegovim urednikom, in proti jugoslovanskemu poslaniku Fotiu, ker je njihovo delovanje takega značaja, da pomagajo očetu. Takih protestov drug proti drugemu je med Srbji in Hrvati mnogo. V ameriški javnosti delajo vtič, da smo Balkanici v takem pomenu besedil, kot jo oni razumejo. Med Slovenci ni še te bolezni, in je ne bo, če se jim njihov ameriški narodni sveti obnese in pa ako se ne bodo vmešavali v prepire Hrvatov in Srbov, kot se je že Kazimir Zakrajšek in nekateri drugi.

V Proletarju je bilo takoj po preselitvi jugoslovanskih ministrov v zamejstvo ugotovljeno, da je v takozvani novi vladi morda pa mož, o katerih se bi lahko reklo, da so demokrati, socialno čuteči in jugoslovansko orientirani. A vladata v celoti je bila nadaljevanje prejšnjega, takozванega strmoglavljenega režima, in njena politika pa predragačena le v toliko, da ni hotela kapitulirati Hitlerju. Drugi jugoslovanski li tudi v Ameriki pa so to takrat večinoma proglašali za upornisko, demokratično itd. A sedaj jo grajajo in nadajo tako kot da je nišč še nikoli odobravali.

Krk na Slovencev-begunec, z ministrom Snojem vred, je tu v službi jugoslovanske vlade. Minister Krek je v Londonu, in pa šef propagande v loverbriški duhovnik Kuhar. Ti trije se sedaj smatrajo za zavane voditelje klerikalne slovenske ljudske stranke. Veliko je v njih na svoj način deloval pater Zakrajšek. Druge slovenske stranke v vladu niso začopane. Adamčič je pisal, da je vladu v Londonu nekaka "politična jetnica" ministristva manjih zadev angleške vlade. Tega imajo v rokah konservativni odobravali.

Tudi pošta ima težave, naročniki pa jezo. Anton Šular iz Arme, Kans., na poi hudo muščo tolle piše: "Vam dam vedit", da nji noben naročnik v tem okrožju prejel 1840. številke Proletarca. Kaj pa mislite! Čemu ga pa plačujemo?? Ha! A? — Ce ne bo pomagala ta pritožba, bomo pa pisali v Washington. Ko pa nam poteče naročnina, nas lahko piši v...

Na to Šular v par besedah pojasnjuje, da so težkoče, če ljudje lista ne dobe, in je prav razumljivo, da se hudejo. A on ve, in tudi drugi bi nam lahko oprostili, ker, kakor pravi Šular sam, "miklavž je imel pač prednost". Tudi v mnogih drugih krajih so se ljudje prisotili, da listov niso prejeli, pošta pa pravi: "Storila sem vse v svoji moći. Izvezbane poštarje, stotine in tisoče — so mi vzelni v armado, novi pa se morajo še učiti. A vrh tega je bila tista doba božična sezona, ko na milijone ljudi posilja pakete, in se več milijonov pa pisma — več v enem tednu kot drugače vse življene. Treba je bilo najeti kogarkoli, da se je delo saj za opravljalo v času."

Tako nekako se glasi opravična pošte. Iz skušnji v prejšnji vojni vemo, da v takih okolčinah trpi posebno razpošiljatev listov, a poštna oblast nam zagotavlja, da bo v sedanji vojni tudi v tem okviru več reda, kar v prejšnji, ker ima pošta, kot vsakdo drugi, tudi več skupen.

AMERIŠKI LISTI O SPORIH MED ČETNIKI IN PARTIZANI

(Nadaljevanje s 1. strani, vozena, da nit na svoji Kalvariji ne more misliti na odrešitev, nego se kar dalje gnjavi in davi.)

V Washingtonu in Londonu, kjer zamejna vlada išče oporo, tegota neotesanega, ozkogrudnega prerekanja ne le da nimajo radi, nego je nevarnost, da mu pokažejo hrbet in s tem vsemi ideji skupne jugoslovanske države. To je tudi vroč, čemu je Otonu bilo sorazmerno zelo lahko priti s svojo propagando veliko dalj kot pa more vlada države, ki je nastala na razvalinah habsburške monarhije.

V GOSTILNI

"Kako? To naj bi bila srnična? Saj to je goveden!"

"Nekaj vam moram povedati, gospod, ta srnica je bila udomčena."

Prva slovenska pralnica se pripravlja rojakom v Chicagu, Cicero in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika

Fina pralnica — Cene zmerne — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172-7173

1727-1731 W. 21st Street

CHICAGO, ILL.

ZA LICE NISI TIŠKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TIŠKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TIŠKA PRI NAS

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV (IC) JE TREBA ZA NCVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združene države (New York) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četr leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago, Illinois

VEKOSLAV VEKOSLAVOV:

TRIJE MODRIJANI

(Razgovor o sodobnih problemih, ki jih obdelavajo rojaki Branič, Mirkic in Tonač, katerim dnevne novice niso edino čitivo, kajti iz starih dobrih časov so si ohranili nekaj mire volje za globljo razmišljjanje.)

(Ta spis je bil poslan v Am. druž. koledar, pa ni bilo več prostora, zato ga objavljamo z avtorjevjem dovoljenjem v Proletarju.)

Branič: Zdi se mi, da je zadnje čas marsikateri zakrneni rusofob dokaj popustil napram Sovjetski uniji, zlasti kadar so se ruski brambrovci tako sijajno izkazali na svojih neprenglednih stepah.

Tonač: Well, jaz za svojo osebo vem, da so se izkazali klub Stalini in njegovi diktaturi — that's all.

Branič: Torej ostaneš še naprej neke vrste rusofob, hotel sem reči stalinofob, četudi je baš pod njegovim vodstvom Rusija uspela v svojem silnem boju proti barbarskim nacistom.

Tonač: Jaz za svojo osebo že vem, da je Stalin mnogo zaviril, sicer se bi Rusija še sijajnejše izkazala. V svoji krvavi kopeli je dal pomoriti lepo število vodilnih strategov in generalov, ki bi mu sedaj prav prišli.

Mirkic: Ali si še vedno tako naiven, da verjameš tistim istorijam, ki so jih širili Rusiji sovražni propagandisti, "da je Stalin dal pomoriti 35,000 generalov in intelektualcev? Če bi bilo to res, tedaj bi Hitlerjeve horde imeli pravi piknik na svojem pohodu v Rusijo, o tem sem prepričan."

Branič: Da, imenitno so se dali povleči mnogi s pripovedkami o čistkah. Na vsak način je officialna Rusija morala imeti dokaze o izdajstvih in izdajalcih, sicer ne bi bili na sodišču priznali krvide.

Ako se ne bi bilo to zgodilo, bi gotovo tudi Rusija padla Hitlerju v narocje kakor zrela hruška, kar se je na žalost zgodilo s Francijo . . .

Tonač: Well, jaz za svojo osebo ne moram tega trditi niti sedaj, dasi so take reči s špijoni možne. Istorijam je res težko verjeti. Well, tudi razni veščaki in strokovnjaki a la Lindbergh so se urezali, kaj bi se ne jaz?

Mirkic: Vidim, da popuščaš, a le pomalem. Tisto, kar je go bezdal na primer Krivicki, ki je bil baje glavni ruski špijon predno je pobegnil v inozemstvo, je vsekakor bilo iz trte izvito.

Branič: To je pač ena šola več za nas, da bomo v bodoče previdni zlasti napram izgnanim bivšim špionom. Kdo ve, kdaj je lahko špion hkrat v službi dveh ali celo treh vlad! Mar ni tega priznal Jean Valtin, alias Krebs?

Tonač: Jaz za svojo osebo res ne vem, komu bi še verjel, kadar kajčka v raznih listih in revijah.

Mirkic: Da, treba je znati vesti presojati kritično, drugače se prav lahko vjameš, če drviš za dvomljivimi "avtoritetami."

Branič: kaj bi to — to je stvar preteklosti, iz katere se lahko kaj naučimo. Bolj važna je sedanjost, prav tako tudi bodočnost. Na primer naši partizani v Sloveniji.

Mirkic: Tudi partizanom so obesili strašilo komunizma za vrat, zato bi bilo nespametno ponavljati prejšnje zmote.

Branič: Da, boljše je malo počakati, da se megla razkadi predno se izreče odsoda. Vse izgleda, da so partizani pravi borci za svobodo na svojih rodnih tleh. To so ljudje, ki vedo, da se morajo boriti za svoje pravice.

Tonač: Well, jaz za svojo osebo jih že poznam, da niso dosti prida — saj vendar čitam poročila, ne?

Mirkic: Da, čitaš jih, prijatelj. Ali to ni glavno. Treba je vedeti od kje prihajajo, kje jim je vir in kdo jih raščilja. Saj vendar vemo, da so nacifašti krstili vsak odpor s komunizmom. Ali naj jim verjamemo?

Tonač: Yes, malo težko se je znajti v taki situaciji, ko pa ne ves kdaj te potegnejo.

Branič: Da, znati se moraš, to je glavno. Propagande in protipropagande je vsepolno. Znati moramo kčiti in razumevati, ako hočemo priti do jedra.

Tonač: Well, malo težko je spremeniti stališče, ki ga zastopaš in spremeniti prepričanje, ki se te drži kakor mokra srajca na telesu.

Mirkic: Saj ni treba spremnjati stališča in zavreči prepričanja, spremeniš le mnenje, ker te v to sili realistično življenje in vsakdanji dogodki. To je vse.

Tonač: Well, tudi to je težko storiti, če si pa dal dobršen kos svojega življenja stvari, v katero verjameš.

Branič: To je res, ampak razni modri pravijo, da le bedak nikdar ne spremeni svojega mnenja vsled svoje oguljene trme.

Tonač: Well, jaz za svojo osebo dobro vem, da ni zdravo, če je človek naiven vse svoje življenje, pa tudi v trmi mora nekoliko popustiti, drugače ne gre.

Mirkic: Vidim, da postajaš realist. To je dobro. Edino iz realnega življenja se človek lahko nauči nekaj pozitivnega.

Branič: Danes stojimo vse pred problemi, ki sta nam jih postavili vojna in njen trpk razvoj.

Mirkic: To je važno, vse drugo zavisi od poteka in izida vojne. Demokracije bodo temeljito pometle z osiščem in svet se bo spet znašel v miru, ki pa seveda ne bo noben rajski mir, kajti ljudje ne bodo nikdar angelci.

Tonač: Well, jaz za svojo osebo sem uverjen, da stari politični režim in kapitalizem sta privreda svet v sedanjem razmere.

Branič: Temu ne more ugovarjati nihče. Mi vsl vemo, da je vsak delavec vreden svojega plačila, ampak enako važna so za poedinca in narode duševna vprašanja. Pri tem pa ne bi smel nihče gojiti enostranskega misljenja, sicer postanemo duševne kasarne.

Tonač: Vsak dan lahko vidimo, da se zelo poudarja potreba organizacije, ki je res potrebna v vseh pantežah, ki pa ne sme postati mehanična. Poleg organizacije je treba ustvarjanja. Vsak poedinec mora na svojem polju doprinašati svoj delek k skupnosti. To je vitalno!

Mirkic: Veš, nikakor se ne strinjam z opimi, ki zahtevajo le močno politiko. Sama politika ne bo resila ne nas ne drugih. Potreben je, da vsak poedinec v sebi najde in ima nekakšno pozitivno središče, ki mu je v kaotičnem vrtincu idej in ideje moralno stališče in izhodišče. Pri tem je treba dobršen kos vsakdanje pameti ali common-sensa — razumevanja.

Branič: To bi se reklo, da nam je potrebna nekakšna avtonomija duha in kritičnega razuma, ne? To pomeni, da se razamen človek mora znati, ne sme se pa izolirati, ne podcenjevati ne povisjevati. Kot tak bo priznal delo vsakega posameznika in bo zavzel svoje mesto v harmonični celoti človeške družbe.

Mirkic: Tako je. Znanost v kateri koli panogi je v pravem smislu beseda demokratična, ne avtokratična.

Tonač: Well, jaz za svojo osebo bi rekel, da je splošna veda mednarodna. Veda ne pozna političnih ali narodnostnih meja.

Mirkic: Da, tovariš! Ampak s tem še ni rečeno, da nima veda nekakšega narodnega značaja.

Tonač: Well —

Mirkic: Ze vem, "jaz za svojo osebo" in tako dalje. Veš Tonač, da ima vsak znanstvenik ali raziskovalec kot član nekakšega naroda svoje naravne lastnosti, ki se jih ne more otesti, niti ni treba, da se jih bi skušal otesti. V vsakem njegevem delu se kaže narodni značaj. Zato pa je tudi potrebno, da mora biti kot član svojega naroda glasnik in čuvaj idealov naroda, iz katerega izhaja.

Branič: Dobro povedano. Vsak poedinec je člen nekakega naroda, da je nekaj kar ni, se omalovažuje in smeši.

Mirkic: Pomniti moramo, da prava mednarodnost izhaja iz organizacije zavedajočih se narodov. Prej mora biti narodna zavednost, potem šele mednarodnost.

Tonač: To se pa mora razumeti tako, da se narodna zavednost ne more istovetiti z narodno domisljavostjo ali šovinizmom. Vsaj jaz za svojo osebo —

Mirkic: Ze vem, tovariš, kaj misliš. Sovinžem je poguba za narod, dočim je trezna narodna zavednost neobhodno potrebna vsakemu narodu. Mednarodnost ne stremi za tem, da se odpravijo narodi, temveč na tem, da narodi delajo za skupnost. Je to tako kakor z družino, ki je prva vsakemu poedincu, potem šele pride medsebojno sodelovanje.

Tonač: Well, v tem pogledu imaš prav, ampak jaz ne bi preveč brenkal na struno narodnosti. Rečem le, da v glavnem se s teboj strinjam.

Branič: Izgleda, da smo se kar nekam spravili v teh razgovorih. To je dober znak razmišljanja o sodelbnih problemih, ki so toliko odvisni od preteklosti in njihova rešitev bo zelo vplivala na bodočnost.

Mirkic: Naj dodam še to, da prava znanost je skromna, človeška, ki vodi k človečanstvu.

Tonač: Well, jaz za — pozno je že, treba je v slamo.

Branič: Pa gutnajt, tovariš!

Mirkic: Do svidenja, prijatelj!

Tonač: Well, pa gutnajt — gutnajt!

O težkočah zborna Sloga in o priedbi

Detroit, Mich. — Eden izmed najdelavnjejših naših zborov v Ameriki je bila Sloga. Skupno s klubom št. 114 JSZ, ki sta bila ena organizacija — Sloga nameč njen odsek, je priredila mnogo uspehl koncertov ter raznih drugih prireditv.

S staranjem pevcev - prisijencev, ki so odpadli, so pristopali v nju rojeni fantje in dekleta. Te nove generacije je prihajalo v zbor čezdaj več in stari pa se vsled omjenjenega vzroka umikali drugač. Dokler so ljudje mladi, imajo ambicije, upo in iniciativu. Ko pa pridejo v leta, zro le v prošlost in jamrajo nad sedanjostjo in bodočnostjo.

Taki smo ljudje po naturi.

Ko je bila uvedena obvezna vojaška služba, so nam pričeli pobirati iz zborna fante. Sedaj tega, sedaj drugega. Pa ti vzamejo tenorista, ali kar že kdo poje, pa ga nimaš s kom nadomestiti. Tako je bilo treba koncerte opustiti. Le enega smo v tem času spravili skozi. Prišli so tudi clevelandski Zarnjani in pomagali.

Dolgoletni pevodenje zborna, Berlisig, se je tudi umaknil.

Za vroč je navedel, da je v poznih letih, gasolina za avto se ne dobi za takata pota, in pa naveličal se je menda. Potem je postal učiteljica zborna J. Stular. Ima voljo in ambicijo.

Zato je edila naprej v matikalne šole in zbor je ostal brez pevodenje. Sicer bi se ga dobitilo, če ne med nami pa med drugimi, toda s tem so stroški, ki se splošajo v naši kulturi le, ako imas ljudi, nameč ako imas zbor, ki to zmore.

A ne veš kdaj gre ta, kdaj drugi. Detroit je sedaj spremjen v vojno industrijo. Ljudje delajo sedaj ponoči, pa podnevi, popolne in zvečer, pa tudi do dela težave. Vsakdo se lahko opravičuje, da dela ponoči, ali zvečer, in pa da je utrujen, pa se mu zvečer ne ljubi na vase.

Naša dolgoletni narodnik J. K. in severni Minnesoti piše:

"Opis našega koledarja v Ave Maria ni nam nič pomagal! Saj v naši naselbini ne, ker je cerkevna. Radoveden sem, koliko je Prosveta pomagala s svojo oceno katoliškemu koloduru.

Ne vem, kdaj bomo spet prišli v poštev saj toliko, kot leta 1912. Zgleda, da je preveč naših "vodič" bolj zahtevanih in drugje in zanemarjajo.

Naša delavnica, ki so članice zborna, si predstavljajo, da prenehali ne bomo. Naj si v danih okoliščinah pomagamo kolikor moremo, pa bo šlo, dokler se položaj ne spremeni na boljše. Umislite so si, da bi lahko imeli prireditev včas težave in se odločile vprzoriti na lojigro "Aunt Maggie Will". Vrnila se bo 31. januarja v Slov. del. domu. Upajo na uspeh in se zanašajo, da dobre veliko ljudi v dvorano. Rojaki lahko veliko pomagajo, ako se je udeleže in s tem pripravljajo k ohranitvi dobre volje.

Tajnik-blagajnik zborna je Rudolph Potočnik.

V ostalem v Detroitu kar se slovenske javnosti tiče, po starem. Na zgraditev novega slov. n. domu smo nehnali mislit. Sporov je še nekaj — kar je povsod, v odborih, v društvinah in kadar se zberemo kje skupaj, pa ni pač več takih bojev,

čeprav so bili pred leti, ko smo se tepli naprednjaki in nazadnjaki, socialisti in komunisti potrudili, da bi si zgradili organizacijo. Malo več kompromisa med nami, pa manj z duhovščino bi bilo na mestu.

Detroit je vsled vojne vihre, ki je pogurala našo industrijo v dir, zelo narastel v prebivalstvu. V mestu v splošnem je precej vretja in napetosti, toda ne toliko kot so poročali v senzacionalnih člankih nekateri magazini in dnevnikih.

Ameriški kongres je edina zakonodajna na svetu, kar jih je v demokratičnih deželah, ki je brez delavskoga zastopstva.

Eden ali dva kongresnika, to je vse, kar delavstvo premore v največji industrialni deželi na svetu.

Eden izmed "starih".

Obiski v Centru

Chicago. — V minulih tednih je prislo v slovenski delavski center proti zakonom, ki ga naj deloma ščiti, tole v uvidu: Zanj je po mnenju burbonov 40 ur garanja na teden premalo, in če že dela več, se mu naj nikar ne plačuje "grade" za nadure.

Ob enem se zgrajajo, da kako bodo oni živelii s plačjo \$25,000 na leto! Delavec, ki zasluži \$12 ali več na teden, mora že od te male vstotice plačevati 5 odstotkov. Bogataš pa je dovoljeno imeti maksimalno plačjo \$25,000 na leto brez obdavčenja. To se pravi, dovoljena mu je tolikšna, da mu po odbiju vseh davkov ostane čistega petindvajset tisoč dolarjev. Vrh tega sme imeti razne druge dohodek.

Ali je vaše društvo že član Prosvečene matice?

je v vežbalnemu Chanute Field, Ill.; dalje Andy Mirtich iz Cleveland, ki je v mornaričem vežbalnemu Great Lakes, Ill., in pa Frank Dacar, istotko iz Cleveland in se vežba v istem kraju. Znova se je oglasil v Centru tudi Chas. Rak, ki je oficir v vojaškem taboru in vitez v kampu Las Vegas, Nevada.

Dne 31. dec. sta se oglašila pri nas Joseph in Rose Novak iz naseljene Peru, Ill., v spremstvu naše čikaške rojakinje Mrs. Ane Senica.

Sodrogom v Collinwoodu: pridite na sejo v petek 8. januarja

Anaconda Is Charged With Sabotage.

Defective Wire Palmed Off on Government and Unloaded On Fighting Russians; Weak Alibi Offered by "Higher-Ups"

"This is one of the most reprehensible cases of defrauding the government and endangering the lives of American soldiers and sailors ever to come attention of the Department of Justice."

Attorney-General Francis Biddle made that statement to the press on Monday, Dec. 21, 1942, when he announced that the Anaconda Wire and Cable Company of Marion, Ind., had been indicted by a Federal grand jury for defrauding the government. The facts as presented by Mr. Biddle, are of the most shocking character.

The Anaconda had a large contract for supplying the armed forces with copper wire and cable to be used in vitally important military operations. The specifications were clear. They called for the finest quality.

When the time came to test the Anaconda product the company secretly introduced a device known as a "button box." By this trick, the "resistance" of the wire was increased from 220 to 2,200 megohms, "or more." Putting it simply: The fraud enabled the Anaconda to palm off on Uncle Sam wire which was only one-tenth as strong as the specifications demanded.

Some of this defective wire was shipped to Russia to aid the Soviets in their gallant effort to block the advance of Hitler's legions. Imagine the consternation of our Allies when they found the wire practically worthless!

If a Russian had been detected perpetrating such flagrant sabotage, he would be yanked before a drum-head court martial and promptly placed before a firing squad. No one anywhere would waste sympathy on him, because that is exactly what should happen to those who, for private profit, deliberately provide soldiers in the field with defective weapons.

The Russians sent the information to Washington. An inquiry was launched, and those responsible have now been indicted. Their first alibi is almost a confession of guilt. The president of the Marion company says the "subordinates responsible" have been discharged. That sounds very weak. Subordinates do not commit the most serious of crimes just for the fun of the thing or to increase the boss' profits.

Of course, the accused should be given ample opportunity to prove their innocence, but if their guilt is established, they should be punished with the utmost severity.

Under the procedure adopted by the Department of Justice, they cannot be placed before a firing squad, but they can be imprisoned for life and subjected to financial penalties, but these are pitifully small.

The Marion concern is a wholly owned subsidiary of the notorious Anaconda Copper Company of Montana. For over a half a century, that corporation has had a most unsavory reputation, but all the crimes charged against it in the past seem of no consequence when compared with this latest offense.

Heretofore, it has been accused of corrupting legislatures, bribing judges, manipulating the stock market, so as to rob investors—just to mention a few of its alleged misdeeds. Now, in order to gain a few million dirty dollars, Uncle Sam alleges Anaconda has become the ally of Hitler.

It would be a gross miscarriage of justice if it were not treated like other Nazi agents. Above all, a few "subordinates" should not be made the "goats." — Labor, Washington, D. C.

NOT MANY CHEERS FOR McNUTT

Won't Tolerate Unemployment

William L. Batt Warns Nation to Prepare for Peace; Says Every Man Is Entitled to Well-Paid Job

In time of war, prepare for peace. If we fail to do so, we invite disaster. So declared William L. Batt, vice president of the War Production Board, in a radio broadcast. In private life, Batt was head of S-K-F Industries. "After the war is won," he said, "we may face an unemployment crisis of far graver character than ever before. Some reasonably promising answers ought to be at hand before that emergency threatens."

"Today every man, woman and child who is a victim of injustice in any of its loathsome forms stands as a living challenge against which we cannot turn our backs. They summon us to a war against insecurity and indecent living wherever those conditions exist, in our country and out of it."

Unemployment Never Again Tolerated

"Large scale unemployment will never again be tolerated for long in this country. Have we not got to admit that it is a poor society which, in the face of abundant raw materials, good soil and climate, cannot provide or is too lazy to provide a decent subsistence for those who are willing to work?"

"The minimum post-war objective should be a job for every man, at good wages, enabling him to care for his family in accordance with what we like to regard as American standards, but which in too many instances are not enjoyed by our people."

Organized labor has kept manpower well supplied through its regular functioning. The production records are the proof of this. — The Minnesota Labor Review.

TOLL OF RAILROAD CASUALTIES RISES

Sharp Increase in Deaths And Injuries to Workers Reported By I. C. C.

The mounting toll of railroad workers' lives and limbs exacted by war-time operations was tragically emphasized by a report of the Interstate Commerce Commission.

Seven hundred and sixty-seven employees were killed and 27,893 injured during the first 10 months of the year. In October, 96 were killed and 767 were injured.

FARMS 1942 OUTPUT IS LARGEST ON RECORD

Despite labor shortages and other drawbacks, the American farmer did a job last year of which he may be proud and the country grateful.

The Department of Agriculture reported that a "well-balanced" harvest was 14 per cent larger than year before and nearly 12 per cent larger than the record production of 1937.

A wise God shrouds the future in obscure darkness.—Horace.

PROLETAREC

THE MARCH OF LABOR

A LAUGH FOR "UNCLE JOE"

Premier Joseph Stalin must have enjoyed a number of quiet smiles, since he became Hitler's enemy No. 1, as he heard statements from America which showed how he has charged from a bloody dictator to democracy's stalwart bulwark.

But he probably will get a real "belly laugh" if he happens to read the Philadelphia Record's reaction in the case of the Anaconda Wire and Cable Company.

The Anaconda concern is now being charged by the government with deliberately sabotaging the war effort. What is alleged is that it knowingly and fraudulently conspired to defraud the government of \$6,000,000 by supplying cable that was so imperfect as to endanger the lives of an entire army.

Come to think of it, there are several laughs in this case for "Uncle Joe." In the first place, Russia discovered the imperfection and rejected the cable. Then, too, the incentive—and how that word "incentive" has been worked against Socialists the world around—well, the incentive was private profit—\$6,000,000 of private profit.

But the big laugh, which must have put the "bloody butcher of the Kremlin" in stitches, was in the Record's demand that the law of democratic America be changed to "make sabotage against our armed forces punishable by death."

We remember how editors in capitalist America raised their voices in cries of mock humanity when saboteurs were first stood up and shot in Soviet-land.

And we hope the American people remember it too, because—

Here is a lesson that teaches how viewpoints, customs and morals change when the life of the group or race is at stake.

We think this is a valuable lesson. For what it tells us well in advance is that there are no ends to which this nation will not go to prevent itself.

We will shoot saboteurs. We will teach our children the goose-step. We will provide concentration camps for white citizens as readily as we have for yellow ones. In short, we WILL LIVE!

All of which, being natural, is as it should be. But—

What a large portion of baloney the American public received from those people who were horrified by executions in Communist Russia and now call for the identically same thing in democratic America!

Yep! "Uncle Joe" must get a great kick out of it all.

And we'd better get the lesson that's in it—namely, that the private-profit motive is endangering the war effort and heading America toward a "way of life" hitherto unknown on this side of the Atlantic Ocean.—Reading Labor Advocate.

THE \$25,000 INCOME LIMIT

The other day we were intrigued by a radio program which presented a discussion of the proposal to limit individual incomes to \$25,000 per year. We were especially interested in the able manner in which Secretary Carey of the C. I. O. argued in favor of the limit. And we agreed with his arguments so long as we accepted the principle of permitting those who dominate private-owned industry to take big rake-offs from industry.

However, we Socialists don't accept that principle at all. And, therefore, we would approach the question from another angle altogether.

To say that a profit-taker, an owner or a manager is entitled to \$25,000 but not to \$26,000 seems to us like a husband agreeing to permit his wife to have visits from a lover on Monday and Thursday night provided she is faithful during the other five days of the week. As we see it, the whole business is wrong and to limit it is to condone, justify and perpetuate an evil.

So long as a few people are permitted to grab the fruits of industry for themselves, the smaller the grab the better it is for everybody. But we want the grabbing stopped.

There is no reason why workers should get only a few dollars a day while those who manage the workers in the interest of an owning class get much more. Moreover, the \$25,000 mark is only a temporary expedient. It can be lowered. It can be raised. But it is being sanctioned and that's the bad part of it.

JOB "FREEZING" HELD A TWO-EDGED SWORD

If Labor Is Shackled, Industrialists Must Accept Handicuffs, Manpower Officials Say

Philadelphia, Pa. — Industry cannot expect to escape if restrictions are clamped down on labor, several hundred industrialists were warned here by Louis R. F. Raycroft, regional director of the Manpower Commission.

"Many people shout for labor freezing and other stringent laws," he declared. "I hope we may never come to that. But, if we do, don't think labor is the only force that will be controlled. Industry will face equal stringent regulations."

"Labor is making concessions. Industry must do likewise. Nobody in America will be allowed to bog down the war effort."

HOW PRESS SHIELDS "FAT" ADVERTISERS

Practically every week the Federal Trade Commission—the agency Congress created to "police" American business—finds it necessary to "crack down" on some institution which indulges in false or misleading claims in its advertising or fails to honestly label its wares. Few of the newspapers even mention the commission's orders, because many of the companies and individuals indulging in these questionable practices are generous advertisers.

However, when one of the culprits challenges the commission's decision or its legal right to intervene, the newspapers throw their columns wide open.

A good example is the case of the Miles Laboratories, Inc., of Elkhart, Ind., manufacturers of Dr. Miles' Nervine, Dr. Miles' Anti-Pain Pills. The F. T. C. notified the company that it must "reveal the potential danger to health that might result from the excessive use of its products."

Clearly, such action by a responsible Federal agency was of interest to tens of thousands of men and women who have been induced to use these "patent medicines." However, the papers had little or nothing to say about the matter. But when Miles Laboratories went to court to restrain the F. T. C., the press gave ample space to its side of the story.

In due time, the courts will decide between the F. T. C. and Miles Laboratories, but we submit that such lopsided handling of important news does not reflect credit on American journalism. — Labor.

TOO MANY IN ARMY; TOO FEW IN FACTORIES

Is Uncle Sam undertaking to raise too large an army? LABOR does not feel it has sufficient knowledge of all the facts to enable it to intelligently answer that question. However, Pierre Cot, once minister of aviation in the French cabinet, recently made a statement before a joint congressional committee of the National Association of Broadcasters and the Cooperative League. At the time of the original dispute the Columbia Broadcasting Company issued a statement indicating that while radio advertising of a cooperative-labeled product would be acceptable, any attempt to inform listeners about the unique features of cooperative trading would be barred on a commercial program. The agreement now reached declares that "there is no objection to commercial copy incorporated in a program sponsored by a cooperative enterprise which states that (a) any person can make purchases at cooperatives; (b) membership in cooperatives is open and voluntary; (c) cooperatives are owned by members, each of whom has one vote; (d) profits or savings are returned to member owners." This represents a reasonable compromise which will enable the cooperatives to sell their ideas as well as their wares, although it will bar the program

from the entertainment.—The Nation.

FARM UNION OFFERS 'FOOD VICTORY' PLAN

Washington, D. C.—A three-year national plan to end war-time food shortages and enable the U. S. to meet food needs of the liberated nations at the war's end was proposed by General Leonard P. Ayres, vice president of a big trust company in Cleveland and one of the pet economists of Big Business.

We are not disposed to take issue with the general, but if it is so essential that corporations accumulate something for that "rainy day" which we all expect after the war, how about working men and working women? Shouldn't they be permitted to accumulate a "nest egg," too?

Unfortunately, those who applaud General Ayres most insist at the same time that American workers must be taxed to their last penny, because if they have anything left they will start "inflation." — Labor.

THE COLONEL OVERLOOKS A POINT

Corporations should be allowed to accumulate enough undistributed profits to enable them to resume peace-time production and employment after the war." That's the plea of General Leonard P. Ayres, vice president of a big trust company in Cleveland and one of the pet economists of Big Business.

We are not disposed to take issue with the general, but if it is so essential that corporations accumulate something for that "rainy day" which we all expect after the war, how about working men and working women? Shouldn't they be permitted to accumulate a "nest egg," too?

Unfortunately, those who applaud General Ayres most insist at the same time that American workers must be taxed to their last penny, because if they have anything left they will start "inflation." — Labor.

LIBERTY LIMERICKS

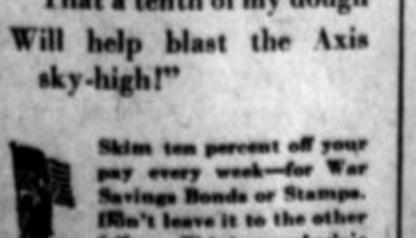
"These Bonds," said a milk man in Rye,

"Will win us control of the sky,

And I'm happy to know

That a tenth of my dough

Will help blast the Axis sky-high!"

AMERICAN LABOR UNITY—A WAR "MUST"

Viewing the whole question of labor unity from the standpoint of winning the war, in the first place, it is important to realize that with few exceptions, American labor is united in its war program. Labor's stand on most of the vital issues such as manpower, rationing, production, wages, taxes, the African offensive, the Poll Tax, centralized war economy and many other vital war issues is practically unanimous.

The fact that the AFL and the CIO are united in the war program and have proven their ability to cooperate in the war effort should go a long way in advancing the negotiations toward unity.

A united labor movement will multiply manifold its achievements on the economic as well as political fronts. It will much easier obtain representation in governing bodies and will get the opportunity to contribute its full share for a speedy victory of the United Nations over the Axis powers and in the establishing of a lasting and just peace. — Tri-County Herald.

It is much easier to be critical than to be correct.—Reasonfield.